

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

НН інститут Педагогіки і психології

Кафедра Психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту
педагогіки і психології

проф. Світлана КОНДРАТЮК

«28» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХОТЕРАПІЇ

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 053 Психологія
(шифр і назва)

освітня-програма Практична психології
(назва)

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Мова навчання українська

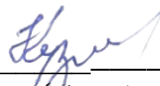
Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту педагогіки і психології
«28» серпня 2024 р.

Голова: Юлія БОНДАРЕНКО
д. пед. наук, професор

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання).
Кузікова С.Б., доктор психол. наук, професор, завідувач кафедри психології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від. « 28 » серпня 2024 р.

Завідувач кафедри (Світлана КУЗІКОВА)
(підпис)

« 28 » серпня 2024 р.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
2-й		2-й	
Семестр			
4-й		4-й	
Лекції			
12 год.		2 год.	
Практичні, семінарські			
14 год.		4 год.	
Лабораторні			
Самостійна робота			
62 год.		82 год.	
Консультації:			
2 год.		2 год.	
Загальна кількість годин – 90	Вид контролю: екзамен		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни

Курс «Основи психотерапії» покликаний сформувати у студентів професійні знання і уміння у галузі надання психологічної допомоги, сприяти більш повному і глибокому розумінню основних вимог щодо процесу проведення психотерапії, психологічних понять і категорій, їх взаємозв'язку та взаєморозвитку, збагатити науковий світогляд студентів та їх психологічну культуру.

Психотерапія - історично та культурно зумовлений термін, який на даний час позначає особливий вид міжособистісної взаємодії, при якому клієнтам надається професійна допомога психологічними засобами при вирішенні виникаючих у них проблем і труднощів психологічного характеру.

Завдання вивчення дисципліни:

- 1) сформувати в студентів уявлення про сутність та основну проблематику психотерапії як окремого виду психологічної практики, а також про її місце і роль в сучасній психологічній практиці;
- 2) познайомити студентів з базовими техніками психотерапевтичних напрямів та стратегіями надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях, ситуаціях гострого або хронічного стресу, життєвого вибору та ін.;

- 3) розкрити студентам специфіку організації та проведення психотерапії у різних формах: індивідуальній, груповій, дитячої психотерапії;
- 4) створити уявлення про базові навички здійснення кризової інтервенції, як методу первинної стабілізації негативних емоційних станів особистості.

Освітньою програмою визначені наступні **програми компетентності**.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен набути: *інтегральну компетентність* як здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК8 Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Основи психотерапії» ґрунтується на знанні таких попередньо засвоєних курсів, як: «Загальна психологія», «Вступ до спеціальності», «Історія психології», «Вікова психологія», «Психологічна просвіта» та ін.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

Нормативний зміст підготовки бакалавра, сформульований у термінах результатів навчання

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Після успішного вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

- PH1. Знати основні психотерапевтичні напрями, поняття і категорії.
- PH2. Опанувати основні концепції надання психологічної допомоги.
- PH3. Розрізняти існуючі напрями і методи вивчення життєвої ситуації клієнта.
- PH4. Розуміти закономірності та механізми засвоєння людиною соціального, життєвого досвіду та його впливу на самопочуття індивіда.
- PH5. Визначати факти та закономірності перебігу психотерапевтичного процесу.
- PH6. Вміти застосовувати окремі базові методики різних напрямів психотерапії при самопомозі.
- PH7. Виокремлювати психологічні концепції, які слугують методологічною базою існуючих сучасних напрямів надання психологічної допомоги.
- PH8. Аналізувати психологічні аспекти психотерапевтичних технік.
- PH9. Орієнтуватись в сучасних напрямках та важливих для психотерапії методах вивчення психологічного стану людини.
- PH10. Здійснювати порівняльний аналіз психотерапевтичних концепцій.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання. Студент вільно висловлює думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях.
B	Студент виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем
C	Студент вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу і застосовує його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.
D	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача.
E	Студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки
FX	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного відтворення окремих фактів, здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень
F	Студент не володіє навчальним матеріалом

Розподіл балів які нараховуються студентам)

Розділ I	Розділ II			Розділ III					Розд. IV	ІНДЗ 1	Разом	Сума
T 1.1	T.2.1	T 2.2	T 2.3	T 3.1	T 3.2	T 3.3	T 3.4	T 3.5	T 4.1			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	25	75	100
										Разом	75	
Підсумковий контроль (екзамен)										25	25	

T 1.1, T 2.1 ... T 4.1 – теми розділів

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка», при оцінюванні результатів навчання з дисципліни «Основи психотерапії» можливо перезарахування балів (максимально 20 балів) за позанавчальну фахову активність студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей тощо).

Політика дисципліни

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності [[Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка](#)]. Окреслимо його основні складові.

Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб.

Надавати для оцінювання лише результати власної роботи.

Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/ покращити результати інших студентів.

Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Академічна доброчесність

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти робота оцінюється на мінімальний бал.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

З метою визначення рівня оволодіння студентами навчальним матеріалом і стимулювання пізнавально-творчої діяльності, протягом вивчення навчальної дисципліни здійснюється поточний і підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється систематично у формі питань і регулярної перевірки виконання семінарських та індивідуальних завдань: конспектів лекцій і першоджерел, оцінюються також виступи, наукові повідомлення, доповіді тощо. Програмою дисципліни передбачено індивідуальне навчально-дослідне завдання, виконання самостійної роботи. Підсумковий контроль (екзамен) проводиться наприкінці семестру.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. Теоретичні основи психотерапії

Тема 1.1. Предмет психотерапії

Історія розвитку психологічної терапії. Суть поняття «Психотерапія». Види, підходи та методи психотерапії в історичному та сучасному розумінні.

Психотерапія як вид надання психологічної допомоги особистості. Визначення поняття «психотерапія». Основні моделі психотерапії. Співвідношення понять «психотерапія», «психокорекція», «розвиток». Поняття особистісної деструкції та особистісної проблеми суб'єкта. Внутрішньоособистісний конфлікт та його зовнішні прояви Мета й завдання психотерапії. Методи психотерапії. Основні підходи в психотерапії.

Психотерапія як вид професійної діяльності психолога. Етичні принципи психотерапевта. Особистісні та професійні якості психотерапевта. Міфи стосовно особистості психолога-психотерапевта. Механізми психологічної терапії. Етапи психотерапевтичного процесу.

РОЗДІЛ II. Основні напрями і методи психотерапії

Тема 2.1. Психодинамічний напрям в психотерапії

Класичний психоаналіз З. Фрейда. Структура особистості. Стадії психосексуального розвитку (З. Фройд, А. Фройд). Поняття психологічного захисту в теорії психоаналізу, його різновиди й функції. Причини виникнення психологічних проблем у розумінні психоаналізу та шляхи їх розв'язання. Методи класичного психоаналізу: вільні асоціації, тлумачення сновидінь, інтерпретація та аналіз опору, аналіз переносу. Основні положення дитячого психоаналізу (А. Фройд, М. Клейн, В. Штекель). Специфіка методів дитячого психоаналізу.

Аналітична психологія К. Юнга. Основні теоретичні положення. Структура особистості. Стадії розвитку особистості. Джерела психологічних проблем та причини виникнення внутрішнього конфлікту в аналітичній психології. Шляхи їх розв'язання. Мета психологічної допомоги. Етапи психотерапевтичного процесу: аналітичний і синтетичний. Методи аналітичної психотерапії. Значення активності особистості (переростання психотерапевтичного впливу в процес самонавчання, самовдосконалення).

Індивідуальна психотерапія А. Адлера. Основні положення концепції А. Адлера: суб'єктивне сприймання дійсності («схема апперцепції»), неповноцінність та її компенсація; боротьба за перевершеність; життєва мета і стиль (система ставлень). Значення творчого потенціалу та соціальної спрямованості особистості. Поняття про творчу силу. Причини виникнення внутрішнього конфлікту та шляхи його розв'язання (мета психологічної допомоги) у розумінні А. Адлера. Етапи психотерапевтичного процесу: допомога особистості в зрозумінні себе та свого життєвого стилю, корекція цілей і мотивів з перспективою зміни стилю життя; розвиток соціального інтересу. Методи індивідуальної психотерапії А. Адлера. Значення потенційних

можливостей, «творчих сил» та соціальної спрямованості особистості, можливість їх використання в психокорекційній практиці.

Тема 2.2. Поведінковий напрям в психотерапії

Біхевіористична психотерапія. Основні теоретичні положення. Поняття про особистість. Причини виникнення психологічних проблем і шляхи їх розв'язання в розумінні біхевіористів. Специфічність психотерапевтичної ситуації (модель навчання) та взаємовідносин учасників терапевтичного процесу (провідна та фіксована роль психолога-керівника).

Теоретичні основи поведінкової психотерапії. Основні концепції поведінкової психотерапії. Генеза неврозу в поведінковій психотерапії. Принципи та етапи поведінкової психотерапії. Методика «негативного впливу» в поведінковій психотерапії. Методика «скилл-терапії» в поведінковій психотерапії. Методики поведінкової психотерапії, засновані на принципах позитивного і негативного підкріплення. Метод систематичної десенсибілізації і сенсибілізації. Результати впливу в поведінковій психотерапії.

Етапи психотерапевтичного процесу. Методи поведінкової психотерапії.

Модель побудови психотерапевтичного процесу поведінкової терапії. Використання методів поведінкової терапії для розв'язання корекційних завдань у різних вікових групах і з різними категоріями осіб. Групи тренінгу вмінь.

Тема 2.3. Екзистенційно-гуманістичний напрям в психотерапії

Основні теоретичні поняття та положення. Логотерапія (В. Франкл). Екзистенційний підхід (Д. Буженталь, М. Хайдеггер, К. Ясперс, А. Маслоу та ін.). Когнітивно-аналітичний напрямок (Д. Келлі).

Гуманістична психологія. Основні ідеї гуманістичної психології. Я-концепція особистості. Фактори, які впливають на її формування. Вплив Я-концепції людини на її поведінку і ставлення до життя. Причини виникнення внутрішнього конфлікту і психологічних проблем у розумінні гуманістичної психології. Шляхи їх розв'язання. Клієнт-центрований підхід К. Роджерса. Основні положення терапії центральної на клієнті: поле досвіду, самість, Я-реальне, Я-ідеальне, Я-соціальне, тенденція до самоактуалізації. Роль співвідношення Я-реального, Я-ідеального, Я-соціального у виникненні внутрішнього конфлікту. Гармонізація внутрішнього світу особистості та формування позитивної Я-концепції. Специфіка побудови взаємин учасників психотерапевтичного процесу. Поняття, які описують їхні взаємини: емпатія, турбота, конгруентність, психологічний клімат. Етапи психотерапевтичного процесу. Основні компоненти роджерівської психотехніки (встановлення конгруентності, вербалізація, відображення емоцій та ін.). Значення особистості психолога у процесі і результаті психотерапії.

РОЗДІЛ III. Інші напрями і методи психотерапії

Тема 3.1. Гештальттерапія

Гештальттерапія Ф. Перлза. Основні положення гештальттерапії: співвідношення фігури і фону, усвідомлення потреб, зосередження на теперішньому, боротьба протилежностей, механізми захисту (реакція злиття, ретрофлексія, інтроєкція, проєкція), зрілість. Проблема відповідальності за себе і свої дії. Причини виникнення психологічних проблем та шляхи їх розв'язання в

гештальттерапії Ф. Перлза. Методи гештальттерапії та можливості їх використання в практиці надання психологічної допомоги.

Загальна характеристика методу гештальттерапії. Основні компоненти гештальттерапії: розширення усвідомлення, інтеграція протилежностей, посилення уваги до почуттів, робота з мріями (фантазіями), прийняття відповідальності на себе.

Тема 3.2. Трансактний аналіз

Трансактний аналіз Е. Берна. Основні теоретичні положення і поняття трансактного аналізу. Его-стани особистості. Життєвий сценарій та психологічна позиція особистості. Причини виникнення психологічних проблем та шляхи їх розв'язання у трансактному аналізі Е. Берна. Позиція психолога. Прийоми (структурний аналіз, аналіз трансакцій, аналіз психологічної гри, аналіз сценарію) та методи надання психологічної допомоги особистості у трансактному аналізі.

Тема 3.3. Когнітивна психотерапія

Когнітивний напрямок у психотерапії. Основні теоретичні поняття та положення. Раціонально-емотивна терапія (А. Еліс). Когнітивний підхід (А. Бек). Реальнісна терапія (У. Глоссер). Причини виникнення психологічних проблем та шляхи їх розв'язання в розумінні представників когнітивного напрямку. Особливості когнітивної психотерапії, етапи когнітивної психотерапевтичної роботи. Позиції учасників психотерапевтичного процесу. Основні методи і техніки. Можливості їх використання з урахуванням віку та індивідуальних особливостей. Використання елементів раціональної, раціонально-емотивної терапії, логотерапії, екзистенційного підходу в практиці надання психологічної допомоги. Завдання когнітивної психотерапії. Раціональне і ірраціональне мислення. Вікові та індивідуальні особливості проведення роз'яснювальної бесіди. Принципи побудови бесіди психолога з клієнтом. Способи слухання.

Тема 3.4. Тілесно-орієнтована психотерапія

Тілесно-орієнтована психотерапія. Загальна характеристика методу. Зв'язок фізичного Я, тілесних відчуттів з психічним станом людини. Можливості і спрямованість тілесних вправ. Завдання та методи тілесної терапії. Використання методів тілесної терапії з метою надання психологічної допомоги особистості. Методи м'язового розслаблення (релаксації). Види дихання. Фізична розрядка. Постава, міміка, жести. Східні оздоровчі системи.

Танцювальна терапія. Історія та загальна характеристика методу. Психологічний механізм терапевтичного впливу танцю. Завдання танцювальної терапії. Використання танцю, ритміки, психогімнастики для розв'язання психологічних проблем особистості.

Тема 3.5. Сугестивна психотерапія

Сугестивні методи впливу. Теоретичні основи психотерапевтичного впливу в гіпносугестивній психотерапії. Історія сугестивної психотерапії. Способи формування гіпнотичного стану. Навіювання та самонавіювання. Завдання, особливості організації та проведення навіювання з урахуванням

віку. Гетеросугестія в стані неспання та сомноленції. Метод довільного навіювання Кує. Аутогенне тренування. Візуалізація образу з психоемоційним вживанням у нього. Вплив кольору, форми, запаху, звуку, образу на психоемоційний стан. Кімната психічного розвантаження.

РОЗДІЛ IV. Групова психотерапія

Тема 4.1. Організація психотерапевтичного процесу в групах

Механізми психотерапії особистості в процесі групової роботи. Специфіка групової форми психотерапії. Принципи організації та правила участі в психотерапевтичній групі. Керівництво психокорекційною групою.

Групова динаміка: групи з спонтанною динамікою, групи з керованою динамікою. Види психотерапевтичних груп. Особливості проведення терапії в групах тренінгу К. Левіна, в групах зустрічей К. Роджерса. Особливості проведення терапії в групах різних психотерапевтичних напрямів.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Лабор.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Самост.р
Розділ 1. Теоретичні основи психотерапії										
Тема 1.1. Предмет психотерапії		2	2		8		2	2		10
Разом за розділом 1		2	2		8		2	2		10
Розділ 2. Основні напрями і методи психотерапії										
Тема 2.1. Психодинамічний напрям в психотерапії		2	2		6			1		8
Тема 2.2. Поведінковий напрям в психотерапії		1	1		6					8
Тема 2.3. Екзистенційно-гуманістичний напрям в психотерапії		1	1		6					8
Разом за розділом 2		4	4		18			1		24
Розділ 3. Інші напрями і методи психотерапії										
Тема 3.1. Гештальттерапія		1	1		6					8
Тема 3.2. Трансактний аналіз		1	1		6					8
Тема 3.3. Когнітивна психотерапія		1	2		6					8
Тема 3.4. Тілесно-орієнтована психотерапія		1	1		6					8
Тема 3.5. Сугестивна психотерапія		1	1		6					8
Разом за розділом 3		5	6		30					40

Розділ 4. Групова психотерапія									
Тема 4.1. Організація психотерапевтичного процесу в групах		1	2		6			1	8
Разом за розділом 4		1	2		6			1	8
Консультація									
Усього годин		12	14		62			4	82

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Предмет психотерапії	2	2
2	Тема 2.1. Психодинамічний напрям в психотерапії	2	1
3	Тема 2.2. Поведінковий напрям в психотерапії	2	
4	Тема 2.3. Екзистенційно-гуманістичний напрям в психотерапії	1	
5	Тема 3.1. Гештальттерапія	1	
6	Тема 3.2. Трансактний аналіз	1	
7	Тема 3.3. Когнітивна психотерапія	2	
8	Тема 3.4. Тілесно-орієнтована психотерапія	1	
9	Тема 3.5. Сугестивна психотерапія	1	
10	Тема 4.1. Організація психотерапевтичного процесу в групах	2	1
Загалом		14	4

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Предмет психотерапії	8	10
2	Тема 2.1. Психодинамічний напрям в психотерапії	6	8
3	Тема 2.2. Поведінковий напрям в психотерапії	6	8
4	Тема 2.3. Екзистенційно-гуманістичний напрям в психотерапії	6	8
5	Тема 3.1. Гештальттерапія	6	8
6	Тема 3.2. Трансактний аналіз	6	8
7	Тема 3.3. Когнітивна психотерапія	6	8
8	Тема 3.4. Тілесно-орієнтована психотерапія	6	8
9	Тема 3.5. Сугестивна психотерапія	6	8
10	Тема 4.1. Організація психотерапевтичного процесу в групах	6	8
Загалом		62	82

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навч. посібн. / Світлана Кузікова. – 2-ге вид. перероб. – Київ : ВЦ «Академія», 2021. – 336 с. – (Серія «Альма-матер»).
2. Кузікова, С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції [Текст] : навчальний посібник / С. Б. Кузікова. – 2-ге видання, перероблене, доповнене. – Суми, 2020. – 300 с. [<http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9286>]
3. Мушкевич М.І. Основи психотерапії : навч. посіб / М.І.Мушкевич, С.Є. Чагарна; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 420 с.

Додаткові:

1. Віденєєв І.О. Основи психотерапії. Конспект лекцій з навчальної дисципліни. Харків. 2020
<http://195.20.96.242:5028/khkda-xmlui/bitstream/handle/123456789/1018/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%97.%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Каліна Н.Ф. Психотерапія. Підручник. - Київ. «Академвидав» 2010. – 280 с.
https://library.udpu.edu.ua/library_files/432663.pdf
3. Карпенко Є.В. Методи сучасної психотерапії : навчальний посібник / Є.В. Карпенко. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – 116 с.
<http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2361/1/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%84.%D0%92.%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80.pdf>]
4. Осика О.В., Осика К.С. Теорія і практика психокорекційної роботи. Навчальний посібник. - Слов'янськ, 2016. - 111 с.
5. Основи практичної психології / [Панок В.І., Титаренко Т.М., Чепелева Н.В. та ін.]; під ред. В.І. Панка. – К.: Либідь, 2006. – 536 с.
6. Основи психотерапії : навч. посіб. / [К. В. Седих, О. О. Фільц, В. І. Банцер та ін.] ; за ред. К. В. Седих, О. О. Фільца. - К. : Академвидав, 2016. - 192 с.
7. Практикум із групової психокорекції: підручник / С.Д. Максименко, О.О. Прокоф'єва, О.В. Царькова, О.В. Кочкурова. – Мелітополь: Видавничо поліграфічний центр «Люкс», 2015. – 414 с.
8. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній філософії, психології та педагогіці. Навчальний посібник. – Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 872 с..
9. Скрипник Н.І. Практикум з групової психокорекції : навчально-методичний посібник / укладач Н. І. Скрипник. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2016. – 100 с.
10. Шлімакова І.І. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни “Основи психотерапії” для студентів 3-го курсу спеціальності “Психологія”. –

Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2012. – 84 с.

[<https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3310/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%97.pdf>]

11. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 2004. – 679 с.
12. S. Kuzikova Theoretical applicable modeling of psychocorection and personal development [Теоретико-прикладне моделювання психокорекції та розвитку особистості] / С. Б. Кузікова // Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія, Вип. 1 (57). – Х. : ХНПУ, 2018. – С. – 119-131.
13. S. Kuzikova, V. Zlivkov, S. Lukomska. Effective t-group counselor in the context of modern empirical research [Особистість ефективних ведучих Т-груп в контексті сучасних емпіричних досліджень] / Kuzikova S., Zlivkov V., Lukomska S. // "Психологія особистості" [Науковий журнал]. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019. – № 1 (10). – С. 209-215.

8. Методичне забезпечення

Підручники з психології для вищої школи

Приклади програм з розв'язання психологічних проблем

Словники та енциклопедії з психології

Фрагменти тренінгових занять з психології з клієнтами

Мультимедійні презентації

Роздатковий матеріал

Аудіо та відео наочність

Тестові завдання для контролю